

ende memorien, by den voorſz. D. Malſon, zyne Excellentie van wegen den Heeren Staten van Hollandt aengedient, als namentlyck van de bewaerniſſe van Staveren ende van de Cuyndert, bevindt ſyne Excellentie ſeer raetſaem, dat men fulcx conform de goede meeninghe ende intentie van den Staten voornoemt met alle goede ende behoorycke discretie naercome ende achtervolge; dat oock de Stadt van Medenblick worde voorſien met een vendel van twee hondert hoofden, ende de Stadt Schoonhoven ende Vyanen, elcx met een halff vendel, tot meerder verſeekertheydt derſelver plaetſen.

Aldus gedaen by ſyne Excellentie, binnen der Stadt van Antwerpen, den XIIIſten Decembris 1582.

Ondergeteyckent

Guille de Naſſau.

Uit het MS. *Verdrag met Anjou en Handelingen met Prins Willem I.*
No. 9.

BIJLAGE 1583. den 26 Maart, op bl. 311 en 316.

Renverſaalbrieven van Opdracht, gedaen door de Staten van Holland, van zyne Furfſſelycke Genade, als Grave van Hollandt (26), zoo als zij in mijn MS. van Anjou voorkomen, en met alle de 28 Zegels (oorspronkelijk nog in wezen) gezegeled zijn.

De *Ridderschap, Edelen, ende Steden van Hollandt, Dordrecht, Haerlem, Delff, Leyden, Amſtelredam, Goude, Rotterdam, Gorinchem, Schiedam,*

(26) Gewaagd bij BOR B. XV. bl. 20r. c. maar niet uitgegeven, dan in den tweeden Druk, *Auch. Spelker,* D. II. bl. 43.

Ff 2

dam, Brielle, Alckmaer, Hoorn, Enchuyfen, Schoonhoven, Eedam, Monickendam, Oudewater, Wourden, Medenblick, Heusden, Geertruydenberge, Naerden, Weesp, Muyden, ende Purmereynde (27), Staetsgewys, vervangende allen anderen cleynen Steden, Vlecken, ende Heerlicheden van Hollandt ende onder Hollandt behoorende (28), DOEN CONDT eenen yegelycken, Alsoo de Doorluchtige Hoochgeboren Furst, Prince ende Heere, *de Prince van Oragnien*, Grave van Nasfau enz. By ons, eenfamentlyck den Staten van Zeelandt, seeckeren tydt geleden, deur eenige Gedeputeerden, ende voormaels, funderlinghe in de maendt van *April XV^c* tachtich Staetsgewys binnen den Landen van Hollandt voorgedragen, syn geweest d'oorfaecke ende redenen, waerdeur wy bewegen, genootfaeckt ende besloten (29) waren, ons met allen d' Onderfaten ende Ingesetenen derselver Landen

te

(27) Men ziet uit deze Oprelling der 25 Steden, dat het Verzoek van den Prins den 14 Dec. 1582. (in de vorige Bijlage) gedaan, door de Staten is nagekomen, namelijk, om door den Advokaat van Holland *P. Buis* in den Hage te beschrijven *de kleine Steden, Schiedam, Geertruidenberg* enz., en door den Hr. *F. Maalson* in 't Noorderkwartier de Steden *Edam, Monnikendam*, enz. om hun opening van 't verhandelde te geven, en hunne toestemming te verkrijgen; waarop dan toen of later de *Zegelingen der Steden* geschied zijn. Immers 't is aanmerklijk, dat, daar er toen nog mangelden eenige Zegels van grooter Steden, *Haarlem, Leyden, Amsteldam* enz., werwaards tot dat einde Afgezonden enen zouden reizen, er hier reeds ahangende bevonden worden de Zegels van die bl. 450. eerstgenoemde Steden, *Schiedam, Geertruidenberg, Heusden, Schoonhoven*, welke de Prins bij Misfive van den 14 Dec. 1582. door den Advokaat *Buys* in 's Hage wilde beschreven hebben, en die denklijk hunne verzegelingen zullen gedaan hebben.

(28) Achter behoorende volgen in 't oorspronglijk de woorden: *in dresen nyet henoemt.*

(29) Orig. *ende eyntelyck besloten.*

te houden quyte, ontlast ende ontslagen *van den Eedt* ende plicht, daer mede wy te voren aen den jegenwoordigen *Coninck van Hispanien*, in de qualité als *Grave* van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt, eenichsints verbonden ofte verplicht waren geweest, als wy deselffde redenen by openbare schriftelyke Verclaringhe aen alle de werelt genouch hadden bekendt gemaect, in der vougen, dat wy den bovengemelten Coninck als *een Tiran* verftonden ende verclaert hadden, vervallen te syn van alle syn recht ende gerechtigheydt, 't welck hem totter Graeffelichey, hoocheyt, ende heerlichey der voorz. Landen metten aencleven eenichsints mochte hebben gecompeteert, sulcx wy denselven *Coninck alreede waren affgegaen*, ende ons geheel ende all uyt synen gebiedt, dienst ende gehoorfaemhey, hadden onttoogen, *Syne F. G.* mitsdien seer ernstelicken versouckende de voorz. *Graeffelichey, hoocheyt ende heerlickheyden* metten aencleven te willen aennemen, regieren ende administreren in der qualité onder den naem ende tiltre *als Grave ende Heere derselver Landen*, ende dat syne F. G. de redenen, boven geroert, rypelyck overwegen ende bevonden hebbende, in rechten ende billichey (sulcx gevesticht, dat d' voorn. Coninck met goede wetelycke saecke, ter oorfaecke van synen ongodtlyck, onrechtveerdich, moetwillich, ende geweldich heerschen met eene onverdragelycke Tirannie over syne goede getrouwe Onderfaten jegens synen Eedt, contrarie die Privilegien, Handtvesten, Gerechtigheden, ende Vrydommen der bovengemelte Landen, van de Overheydt derselver verlaten ende vervallen es geweest — Aengemerckt hebbende daerbeneffens syne F. G. onsen oprechten gemoet, ende goeden wille totter handthoudinge ende bevorderinge van Godtsdienste, mitsgaders van 't gemeenebeste, welvaert ende bescherminge niet alleen van den Landen van Hollandt ende Zeelandt, maer oock van den anderen omleggende Bondtgenoten, Landen ende vereenichde Provincien teghens heure vyanden, namentlyck tegens den Coninck van Hispanien alle

bytterlycke vyandtſchappen op denſelven Landen
 aenwendende, Ende ten laetſten mede ingeſien t'
 gundt ſyne F. G. voor oogen geſtelt was, dat d'
 voorn. Coninck hem niet en hadde onthouden noch-
 te vermydt ſynen G. perſoone met affgrysfelycke
 moordadige wegen naer te trachten, naer dat hy
 ſyne hooggem. Genade in ſyne eere, goet ende
 bloet, alle berovinge ende naerdeel gedaen hadde,
 fooveel hem mogelyck was. Daeromme defelfde
 ſyne F. G. eyntelyck bewegen es geweest, in t'
 voorſz. *onſen ernſtigen verſoucke danckelyck te be-
 lieven*, ende dienvolgens den Landen ende Graeffe-
 licheydt van Hollandt ende Zeelandt, met de hooch-
 heydt, heerlycheyde ende aenleven van dien aente-
 nemen, omme by der gratie ende hulpe des almach-
 tigen Gods, naer d' uysterſte macht ende middelen,
 die deur ſyne moghende handt hem ſouden worden
 verleent, defelve Landen, de Steden, Leden ende
 Ingeſetenen van dien te handthouden ende te be-
 ſchermen tegens den voorn. Coninck van Hispa-
 nien, ſynen aenhangeren, ende allen anderen onſen
 ende der voorſz. Landen vyanden, voor den jegen-
 woordigen ende toecommenden tydt, eenſamentlyck
*met tiltre ende autoriteyt als Grave ende Heere van
 denſelven Landen, onder ſynen naem ende overhandt
 aldaer t' adminiſtreren recht ende juſtie, ende al-
 len ſaecken totter Graeffelicheyt behoorende, ende
 de hoocheyt ofte heerlicheyt van dien aenraeckende,
 ſonder defelfde Graeffelicheyt aff te gaen, nochte
 in de Hoocheyt ende heerlyckheyt van dien te doen
 ofte te laeten geſchieden eenige verminderinge.* Be-
 loovende voorts *in Princelycke woorden* naer te com-
 men ende ons te bewilligen, als ſyne Gen. datelyck
 onder ſynen handt ende zegele uytdruckelyck heeft
bewillicht, alle alfulcke Articulen ende conditien als
 by den Hertoghe van Anjou in t' Contract van den
 XIIIJ January XVC een ende tachtich, met ſyne
 Hoocheyt tot Bourdeaux gemaect, den Landen int
 generael, ende oock particuliereyck, dien *van Bra-
 bandt in de blyde Incomſte geaccordeert*, bewillicht,
 ofte beſwoeren mogen ſyn, t' ſy in t' geheel ofte
 in

in deel, ende voor soo veele die op den Landen * van * Oor-
 Hollandt ende Zeelandt moghen worden geappli-
 ceert, ende wy d' selfde articulen ofte conditien, niet Lan-
 ofte eenige van dien t' onsen meesten nut, voor-
 deel, ofte oorbaer respectieve fullen begeeren te ge-
 nieten, ende ons eenichsints dienlyck mogen v-
 inden. Ende daerenboven allen poincten ende condi-
 tien, die namaels t' synder F. G. *inauguratie by*
naerder Capitulatie ende handelinghe naer recht ende
 billicheyt bevonden fullen mogen worden, tot ver-
 meerderinge van Gods eere, tot welvaert, gerus-
 ticheyt ende verseeckertheyt der voorsz. Landen,
 Onderlaten ende Ingesetenen van dien te dienen, en-
 de te behooren, naer *breeder inhoudt van de opene*
Acte ende brieve van syne F. G. onder syne handt
 ende zegel, desen aengaende, by ons ofte onsen
 Gedeputeerden verworven, van date den XIIIjsten
 dach van Augusto lestleden, soo ist, dat wy syne
 F. G. van synen genadigen goeden wille ende gene-
 gentheyt t' onswaerts ende totten voorsz. Landen
 van Hollandt ende Zeelandt ten hoochsten bedanc-
 kende, Reciproquelyck defelve *syne Genade aenge-*
nommen hebben, ende aennemen mits desen, *als Gra-*
ve ende Heere van de bovengemelte Landen, Graef-
schappe ende Heerlicheyde, met allen den aencle-
 ven van dien, *ons ende den ondersaeten* van dien,
 aen denselven syne F. G. in der voorsz. qualité
 mits desen *uytdruckelyck verbindende*, met belofte
 van syne Gen. *te presteren ende te bewysen*, doen
 presteren ende bewysen, is 't noodt, *alle gehoor-*
saemheyt ende getrouwicheyt, die wy ende alle goede
Ondersatē van Hollandt ende Zeelandt *heuren Gra-*
ve ende Heere van denselven Landen respectieve schul-
 dich moghen syn ende behooren, naer alle recht
 ende billicheyt te presteren, ende te bewysen, en-
 de alle 't selfde *met behoorlycken Eedt* te bevesti-
 gen ende doen bevestighen daer, alsoo, ende *wan-*
neer wy, des vermaendt, ende de saecke sulcx sal
 syn vereyschende, Alles onder de belofte van syne
 F. G. ende conditien, boven verhaelt, ende in de

voorz. opene brieven van synē F. Gen. van den XIII Augusti lestleden naerder vermeld.

Aldus gearresteert, ende den XXVIIIsten Marty XVC drientachtich, By den Staten in 't generael goetgevonden, ende besloten eerstdaechs by drye van de oudste* Ridderfchappe ende Edelen, mitsgaders allen de bovengenoemden Steden met heuren de oudste Zegelen van Verbande, ofte secreete Zegelen, in fulcken faken gewoonlyck te gebruycken, besegelt te sullen worden,

* Oor-
sprongl.
de oudste
van den

Op de plycke stontd

Van wegen de Ridderfchap ende Edelen.

Ondergeteykent, Otto van Egmond

J. D. Wingerden

Johan van Mathenesf,

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Re-
gierders der Stadt *Dordrecht,*

onderteykent W. Pauwelsf.

besegelt met derselver Stede Zegele.

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Re-
gierders der Stede *Haerlem,*

ongeteykent ende ongesegelt fynde,

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Re-
gierders der Stadt *Delfft,*

onderteykent *G. Biese.*

besegelt met een groene uythangende Zegele, aen dubbelden staerte,

Ter ordonnantie van de Burgermeesters ende Re-
gierder der Stadt *Leyden,*

noch ongeteykent ende ongesegelt fynde.

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Re-
gierders der Stede van *Amsterdam,*

noch ongeteykent ende ongesegelt fynde.

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Re-
gierders der Stede *van der Goude,*

geteykent *C. Jobsz,*

hebbende een groen uythangenden Zegel, aen dubbelden staerte.

Ter

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Regierders der Stede van *Rotterdam*,
 ondergeteyckent *D. van der Chys.*
 befegelt met een groen uythangende Zegel, aen dubbelden staerte,

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Regierders der Stede van *Gorinchem*,
 onderteyckent *J. van de Velde.*
 befegelt als vooren.

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Regierders der Stede van *Schiedam*,
 onderteyckent *Willem Aertsz.*
 befegelt als vooren.

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Regierders der Stadt *Briele*,
 ongeteyckent ende ongefegelt wesende.

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Regierders der Stadt *Alcmaer*,
 noch ongeteyckent ende ongefegelt wesende.

Ter ordonnantie van de Burgemeesteren ende Regierders der Stadt *Hoorn*,
 noch ongeteyckent ende ongefegelt fynde.

Ter ordonnantie van de Burgemeesteren ende Regierders der Stadt *Enchuysen*,
 noch ongeteyckent ende ongefegelt.

Ter ordonnantie van de Burgemeesteren ende Regierders der Stede van *Schoonhoven*,
 geteyckent *J. de Hoeff.*
 befegelt met een groen uythangende Zegel, aen dubbelden staerte.

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Regierders der Stede van *Eedam*, *Monickendam*, *Oudewater*, *Wourden*, ende *Medenblick*, elcx noch ongeteyckent ende ongefegelt fynde.

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Regierders der Stadt *Heusden*,
 geteyckent *R. Cornelisz.*
 Ff 5 be

befegelt met een groen uythangende Zegel, aen dubbelden staerte.

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Regierders van *Geertruydenberge*, ondergeteyckent *H. de Hooch*.
befegelt als vooren.

Ter ordonnantie van de Burgermeesteren ende Regierders der Steden van *Naerden*, *Weesp*, *Muyden* ende *Purmereynde*, elcx noch ongefegelt ende ongeteyckent wesende.

MS. Verdrag met Anjou en Handelingen met Prins Willem I. No. 10. (30).

A A N M E R K I N G.

Ik heb dit Stuk den Lezer niet willen onthouden, eensdeels; omdat men uit hetzelfde kan opmaken, welke *de Steden* waren, die den 26 Maart 1583. reeds hare zegels en onderteekeningen er onder schijnen gevoegd te hebben; terwijl de overige Steden, met de anderen uitmakende een getal van 25, door middel der Afgezondenen uit de Staten, de teekeningen en zegelingen, van tijd tot tijd, elk in den haren verrichtten; waaruit dan gesproken is het *Oorspronkelijk Staatstuk*, 't welk woordelijk met het boven opgegevene overeenkomt. Ik beloofde bl. 317. (49) eenig nader bericht te geven van *de Zegelen*, die aan 't zelve hangen, dewijl hetzelfde *Oorspronkelijk* nog met alle *de Zegels* aanwezig is, en wel twee van denzelfden inhoud, en met dezelfde verzegeling (31). Het eerste (No. 1.) berust in de *Archiv-*

(30) Mogelijk is hiervan een tweede Affchrift, eenigzins van later tijd, in den Catalogus der *Nationale Bibliotheek*, bl. 557*. No. 13. gewaagd.

(31) Dit was ook alzoo besloten. Immers in de *Resolutie van Holl.* 26 Martii 1583. (bij BOR *Auth. Stukk.* D. II. bl. 43.) leest men: *Is geresolveert, dat van 't Renversaet twee Originle, d' eene voor syne Excellentie, en-*